

ประเพณีปอยหลวง

ความเชื่อของคนล้านนาส่วนใหญ่มักจะสอดคล้องกับหลักคำสอนของพุทธศาสนา อาจเป็นเพราะว่า ศาสนาได้เข้ามามีบทบาทอย่างสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนล้านนามาช้านาน จะเห็นได้จากการร่วมแรงร่วมใจในการจัดงานบุญประเพณีนั้น สร้างความสามัคคีและพลังศรัทธาอันมหาศาลต่อพระพุทธศาสนา ดังความเชื่อที่ว่า อาณิสสของการสร้างกุศลผลบุญจะส่งผลให้ดวงวิญญาณของผู้ทำบุญได้ขึ้นไปสู่สรวงสวรรค์ ดังนั้นในงานบุญประเพณีของชาวล้านนา ไม่ว่าจะเป็นงานน้อยงานใหญ่ ก็ล้วนแล้วมาจากพลังศรัทธาของชาวบ้านทั้งสิ้น เช่นเดียวกับงานบุญปอยหลวง คำว่า “ปอยหลวง” ในภาษาล้านนา หมายถึง การจัดงานเฉลิมฉลองศาสนสถานที่สร้างขึ้นจากศรัทธาของชาวบ้าน เช่น โบสถ์ วิหาร ศาลา กุฏิ หรือกำแพงวัด การที่เรียกว่า ปอยหลวง เพราะเป็นงานใหญ่ที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากชาวบ้านเป็นจำนวนมาก ในงานจะมีกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งพิธีทางศาสนาและมหรสพบันเทิง ก่อนที่จะถึงวันงานประมาณ 2 – 3 วัน ชาวบ้านจะมีการทานตุ่ง ซึ่งทอดด้วยฝ้ายหลากสีสัน ประดับด้วยด้ายสีเงิน สีทอง บางผืนทอขึ้นเป็นสีธงชาติไทย หรือ ปักเป็นรูปนักษัตร 12 ราศี ยาวประมาณ 2 เมตร นำไปติดไว้กับปลายไม้ไผ่ ศรัทธาชาวบ้านจะนำตุ่งของแต่ละบ้านไปปักไว้ตามถนนระหว่างหมู่บ้าน ตุ่งหลากสีสันที่เรียงรายอย่างสวยงามตลอดสองข้างทางของหมู่บ้านนั้น จะเป็นสัญลักษณ์ให้ผู้คนที่ผ่านมาได้ทราบว่า วัดแห่งนั้นกำลังจะมีงานปอยหลวง งานประเพณีปอยหลวงของชาวล้านนา นิยมจัดขึ้น 2 – 3 วัน วันแรก เรียกว่า “วันแตงดา” หรือ “วันหำดา” วันที่ 2 เรียกว่า “วันกิน” ส่วนวันสุดท้ายเรียกว่า “วันตาน” หรือ “วันคร้วตานเข้า”

วันแตงดา คือวันที่มีการเตรียมอาหารคาวหวานผลไม้ รวมทั้งข้าวของเครื่องใช้ที่จะนำไปถวายวัดใส่ใน “คร้วตาน” ซึ่งสร้างขึ้นจากไม้เป็นรูปสี่เหลี่ยม สำหรับใช้คนหาม ด้านบนมียอดแหลมทำมาจากใบคา สำหรับปัก

เงิน หรือสิ่งของเครื่องใช้ไม้สอยสำหรับพระภิกษุ สามเณร เช่น แป้ง สบู่ ผงซักฟอก แปรงสีฟัน สมุด ดินสอ ปากกา เพื่อนำไปถวายให้กับวัด ส่วนยอดของครัวตานแต่ละบ้านจะไม่เหมือนกัน บางบ้านทำเป็นรูปใบโพธิ์ นำถั่วย ข้าว จาน ชาม มาประดับ บางบ้านนำโต๊ะเก้าอี้ สำหรับถวายให้กับวัด ซึ่งแล้วแต่ความคิดสร้างสรรค์ของแต่ละบ้าน ถ้าต้นครัวตานของใครสวยงามก็จะเป็นที่ชื่นชอบของบรรดาผู้มาร่วมงาน สิ่งสำคัญของครัวตาน คือ ยอด มักนิยมนำธูปธูปมาหนีบไว้กับไม้ไผ่แล้วนำมาปักประดับตามยอดเป็นช่อขึ้นอย่างสวยงามวันแต่งดา คือวันที่มีการเตรียมอาหารคาวหวานผลไม้ รวมทั้งข้าวของเครื่องใช้ที่จะนำไปถวายวัดใส่ใน “ครัวตาน” ซึ่งสร้างขึ้นจากไม้เป็นรูปสี่เหลี่ยม สำหรับใช้คนหาม ด้านบนมียอดแหลมทำมาจากใบคา สำหรับปักเงิน หรือสิ่งของเครื่องใช้ไม้สอยสำหรับพระภิกษุ สามเณร เช่น แป้ง สบู่ ผงซักฟอก แปรงสีฟัน สมุด ดินสอ ปากกา เพื่อนำไปถวายให้กับวัด ส่วนยอดของครัวตานแต่ละบ้านจะไม่เหมือนกัน บางบ้านทำเป็นรูปใบโพธิ์ นำถั่วย ข้าว จาน ชาม มาประดับ บางบ้านนำโต๊ะเก้าอี้ สำหรับถวายให้กับวัด ซึ่งแล้วแต่ความคิดสร้างสรรค์ของแต่ละบ้าน ถ้าต้นครัวตานของใครสวยงามก็จะเป็นที่ชื่นชอบของบรรดาผู้มาร่วมงาน สิ่งสำคัญของครัวตาน คือ ยอด มักนิยมนำธูปธูปมาหนีบไว้กับไม้ไผ่แล้วนำมาปักประดับตามยอดเป็นช่อขึ้นอย่างสวยงามเมื่อถึงวันกิน จะมีบรรดาญาติมิตรสหาย แขกผู้มีเกียรติซึ่งเจ้าของบ้านได้บอกกล่าวให้มาร่วมงาน ก็จะมีการยกส้ารับกับข้าว เหล้ายาปลาปิ้งมาเลี้ยง ซึ่งวันนี้ถือว่าเป็นวันที่สนุกสนาน รุ่งขึ้นอีกวันถือเป็นวันตาน มีการแห่ต้นครัวตานของแต่ละบ้านไปวัด บรรยายากศในวันนี้ก็ยังสนุกสนานคึกคัก ด้วยว่าแต่ละบ้านจะมีมหรสพแสดง ดนตรีพื้นบ้านนำหน้าครัวตาน ญาติพี่น้องก็จะออกมามาร่วมร่วมรำฟ้อนรำขณะเดียวกัน บรรยายากศภายในวัดก็ดูคึกคักไม่แพ้กัน มีทั้งคนเฒ่า หนุ่มสาว เด็กเล็ก พ่อค้าแม่ค้านำสินค้ามาจำหน่าย รวมถึงศรัทธาญาติโยม ตลอดจนพระสงฆ์องค์เจ้าที่มาร่วมงานตามคำเชิญของวัดเจ้าภาพ พระภิกษุสงฆ์ที่อาราธนามาเป็นเจ้าพร หรือ ตูเจ้าบ้านปอน จะเป็นพระที่มีน้ำเสียงไพเราะมีโวหารที่สละสลวย เพราะต้องให้ศีลให้พรแก่ศรัทธาที่นำครัวตานมาถวาย เจ้าพรอาจจะพรรณาถึงความงดงามของครัวตานนั้น ๆ เพื่อให้ผู้ที่นำครัวตานมาถวายเกิดความปลาบปลื้มใจส่วนบริเวณใกล้ ๆ วัดจะมีการแสดงมหรสพพื้นบ้าน เช่น ซอ ลิเก ให้กับผู้มาร่วมงานชม งานปอยหลวง จะดำเนินไปทั้งกลางวันและกลางคืน เป็นเวลาติดต่อกันหลายวัน ในบางหมู่บ้าน เวลากลางคืนจะมีคนมาเที่ยวงานเป็นจำนวนมาก เพราะกลางวันอาจติดภาระกิจการงาน ประการหนึ่งยังเป็นโอกาสที่หนุ่มสาวจะได้พบปะพูดคุยกันอีกด้วย ประเพณีปอยหลวงของชาวล้านนา ถือว่างานบุญถวายทานที่ยิ่งใหญ่ ซึ่งนานปีจะมีสักครั้ง ดังนั้นงานประเพณีปอยหลวง จึงเป็นงานที่ทุกคนปลาบปลื้มภูมิใจ บางคนชั่วอายุหนึ่งอาจมีโอกาสดำเนินเจ้าภาพในงานปอยหลวงเพียงครั้งเดียวหรือสองครั้ง เพราะงานปอยหลวงจะจัดขึ้นก็ต่อเมื่อมีการก่อสร้างศาสนสถานขึ้นเท่านั้น

แหล่งที่มาของข้อมูล

จักรพงษ์ คำบุญเรือง. (2562,12 ม.ค.). ประเพณี “ปอยหลวง” ล้านนา.

Chiangmainews.<https://www.chiangmainews.co.th/page/archives/885756/>